Írta: Tábori László
2015. március 26. csütörtök, 08:10 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:43

OROSZ ISTVÁN NYOMÁBAN
Búcsújárás Jászladányon VI. rész

3.13. Jászladányiak más búcsúkban

A jászladányiak még sok búcsúba eljárnak egész évben. A szomszéd falvakba, városokba templombúcsúba: Jászalsószentgyörgyre, Jászapátiba, Jászkisérre, Jászberénybe. Az országosan híres búcsújáró helyek egy részét is szívesen felkeresik, főleg Mária-ünnepeken. Így eljutnak Hasznosra, Máriabesnyőre, Márianosztrára, Törökszentmiklósra, Egerbe, Győrbe, Máriagyüdre, Esztergomba, de elzarándokolnak külföldre Mariazellbe és Rómába is. (4. sz. melléklet.) A Szolnok megye Néprajzi Atlaszának kéziratában [1] a 129. kérdés szerint a jászladányiak Mátraverebélyen kívül főleg Egert látogatták. (5. sz. melléklet) A mellékletből azonban jól kitűnik, hogy az egész megye területéről jártak Mátraverebélyre, de más búcsújáró helyekre is. Az éves rend szerint általában 10 körüli azoknak a búcsúknak a száma, ahova busszal elmennek a ladányiak. Vannak állandó, minden évben látogatott kegyhelyek és olyanok is ahova csak 2-3 évente mennek.

„Jánoshidára mindig megyünk május 13-án és október 13-án ez nem is annyira búcsú, hanem a Mária jelenések évfordulója. Fatimai ünnepség szokott lenni ott, és mindig főpap tartja a szentmisét. Nyolc jelenés volt Fatimában, Jánoshidán az elsőt és az utolsót tartják. Ez most van kialakulóban a plébános jóvoltából, talán egy kicsit hasonlít a hasznosi búcsú kialakulásához. Azután a Szent Rita búcsú következik Budapesten a Kun utcai Szent Rita templomban. Ez egy kis templom, mikor sokan vagyunk, akkor még az udvarra is van aki kiszorul. Jánoshida és Szent Rita előtt vagy után, attól függően, hogy mikorra esik Áldozócsütörtök, megyünk Mátraverebélyre. A következő Hasznos – az Erdők Királynője, ahol egy szép zarándokház épül amerikai segítséggel – július 16-án, Kármelhegyi Boldogasszony ünnepén. Nagyboldogasszonykor (augusztus 15.) Máriabesnyőre megyünk, ezt nagyon szeretik a hívek. Történelmi hagyomány már községünkben szeptember 15-én Egerben a Szervita templom Fájdalmas búcsúja.” [2]

Ezeken kívül eljutnak még a búcsúsok busszal Jászberénybe a Porcinkula búcsúra, Máriaremetére, amit a Magyar Lourdesnak is neveznek, Makkosmáriára, Petőfiszállás-Pálosszentkútra, Törökszentmiklósra, Esztergomba, Márianosztrára, Máriagyüdre. Ezeken a búcsúkon azok vesznek részt, akik a buzgó templombajárók. „Akik a lourdes-i ájtatosságot is csinálják mindig azok az elsők, úgy szokták, hogy hát összeiratkoznak, amennyien a templomdíszítők, templomtakarítók meg akik ott tüsténkednek a templomban hétről-hétre, évről-évre. Nagyobb részt énnálam jelentkeznek mindegyik búcsúra. A szervezés a búcsúk előtt 3-4 héttel kezdődik el.” [3] „Mi akik a templomban díszítünk takarítunk, már előre

tudjuk, hogy mikor, hol lesz búcsú és előtte egy hónappal megbeszéljük, hogy hova megyünk el. Mert meg kell a buszt is rendelni. Van amikor havonta két búcsú is van, de ennél több vasárnapot nem mehetünk el, mert itthon is kell lenni valakinek a templomban. Ezeken a búcsúkon nagyjából mindig ugyanazok vesznek részt.”
[4]

Azok az asszonyok, akik mint említettem vonattal mennek Mátraverebélyre, más búcsújáróhelyeket is felkeresnek szintén vonattal. „Mi nagyon szeretünk menni Máriapócsra, Hasznosra, Mátraverebélyre, Győrbe. Máriapócsot és Győrt minden évbe meglátogatjuk. Máriapócson augusztus 15-re megyünk el, az legnagyobb búcsú ott. Mind a két templomot meglátogatjuk, de az egész éjszakát a római katolikus templomban töltjük imádsággal, nem alszunk egy cseppet sem. Elmegyünk szombaton reggel, egész nap, egész éjszaka imádkozunk.” [5]

A község érdekes színfoltjai a külföldi búcsújárások, ezek elég ritkán vannak, hiszen kevesen engedhetik meg maguknak ezt anyagilag, de sokakat az egészségi állapotuk gátol, hogy ilyen hosszú, többnapos zarándoklaton részt vegyenek. 1999. áprilisában szerveztek Székesfehérvárról egy buszos zarándoklatot Rómába, amely 6 napig tartott. Ezen 14-en vettek részt Jászladányról. A hat napból kettőt töltöttek el a Vatikánban, ahol megnéztek minden nevezetességet, és a Magyar Kápolnában is miséztek.

4.1. Utószó

Jászladányon a szakdolgozatom témája úgymond automatikusan adta magát. Hiszen itt élt Orosz István, aki a vallásos népköltészet művelői közül először vállalkozott életrajza megírására, melynek közreadását is tervezte. Kutatásaim során sokszor találkoztam a nevével, de rajta kívül más szentembert (például Pálszabó Pál, Drávay János) is szívesen felemlegetnek a falusiak. A település mai vallásos életében is nagy szerepe van az egyéniségnek, azoknak az embereknek, akik a búcsújárások és az egyéb vallási ünnepek során a közösségnek megszervezik és lebonyolítják az eseményeket.

Itt mindenekelőtt megemlíteném Vituska néni nevét (Major Jánosné), aki hosszú évtizeden keresztül jelentős szerepet játszott a falu vallási életében. Csak két példát hoznék fel Vituska néni szerepére. „Van egy stóla, amit a keresztre ráteszünk, ez az én feladatom vagy 30--40 éve.” [6] „ A lourdesi kápolnát én díszítettem már 1940 óta, de sajnos az utóbbi években meggyengült az egészségem, azóta Margit húgom csinálja.” [7] De kiemelkedik

a szerepe a búcsújárások alkalmával is, hiszen – amíg erejéből tellett – ő is eljárt vonattal több évtizeden keresztül az ország búcsújáró helyeire.

Jelenleg több vezető személyiség is él a faluban, akit talán majd az utókor szentemberként tart nyilván – éppúgy, mint Orosz Istvánt –. A hivatalos egyházi vezetésnek nagy szerepe van a vallási élet előremozdításában. Itt gondolok az Öreg kanonokra (Pávay Sándor), aki nemcsak aktív papsága során, hanem mind a mai napig – hajlott kora ellenére – cselekvő részese a falu vallásos életének. Nagy a szerepe a falu jelenlegi plébánosának is, hiszen ő támogatja a meglévő vallási szokásokat, és újakat is vezetett be (Szent Rita ájtatosság, Szent Rita búcsú, stb.).

A falu egyszerű lakosai közül több ember tevékenysége is kiemelkedik. Szász Ferencné, aki a mátraverebély - szentkúti búcsún mondja a be- és elköszönő szöveget már hosszú évek óta. Fontos szerepük van a Lourdesi ájtatosságoknak otthont adó háziasszonyoknak is, akik lehetővé teszik, hogy a múlt század óta élő szokás ne maradjon el Jászladányon. A búcsújárás területén meg kell még említenem Szabó Sándorné nevét, aki, mint az kitűnt az előző fejezetek során, tevékenyen részt vesz a szervezésben. Hiszen a plébánost egyéb egyházi ügyei sokszor lekötik, így szerepét valakinek át kell venni.

Mint azt a „A ladányi búcsúsok előőrsei Mátraverebélyen” és a „Jászladányiak más búcsúkban” című fejezetekben említettem, vannak még néhányan, akik vonattal látogatnak meg távoli búcsújáró helyeket. Az ő szerepük is jelentős, hiszen egyéni indítatásból, jelentősebb egyházi segítség, szervezés nélkül kelnek útra.

Összefoglalva a jászladányi vallási szokások a kissé megkoptak és elszegényedtek. Ez nem vonatkozik a búcsújárásra, amely nagy szerepet játszik a falu életében, és sok ember számára jelent fontos lelki vigaszt öreg napjaira.

5.1. Adatközlők

Donkó Lászlóné, Tánczos Krisztina 1937. róm. kat.

Gaál Antalné Túri Rozália, 1933. róm. kat.

Gavaldik Zoltánné, Lengyel Ilona 1942. róm. kat.

Harján Istvánné Nagy Jolán, 1923. róm. kat.

Major Ferencné, Kormos Jolán 1937. róm. kat.

Major Jánosné, Sebők Viktória, 1910. róm. kat.

Pálszabó Istvánné, Kádár Veronika 1922. róm. kat.

Pataky Vidor 1936. róm. kat.

Polgár Gellértné, Garics Bernadett 1932. róm. kat.

Polgár Ilona, 1937. róm. kat.

Szabó Sándorné, Paróczai Jolán 1930. róm. kat.

Szász Ferencné, Horváth Jolán 1924. róm. kat.

Sziráki Jenőné, Molnár Erzsébet 1930. róm. kat.

Tóth Lajosné, Kiss Rozália 1936. róm. kat.

5.2. Felhasznált irodalom

– A magyarság néprajza IV. A magyarság szellemi néprajza. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest

– Bálint Sándor: Népünk ünnepei, Az egyházi év néprajza. Budapest, 1938.

– Bálint Sándor: Boldogasszony vendégségében. Budapest, 1944.

– Bálint Sándor: Egy magyar szentember. Orosz István önéletrajza. Kiadja a Budapesti Egyetem Magyarságtudományi Intézete és a Franklin Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda. Budapest, 1942. c. hasonmás kiadása Szolnok, 1991.

– Bálint Sándor: Karácsony, húsvét, pünkösd. Szent István Társulat, Budapest, 1973

– Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium I-II. Szent István Társulat, Budapest, 1977.

– Chinorányi Ede: Mátraverebélyi Szentkút Kegyhely Története. Gyöngyös, 1929.

– Dégh Linda: Az egyéniségkutatás perspektívái in.: Etnographia 1960.

– Diós István-Szigeti Kerény: A búcsúk imakönyve. Budapest, 1985.

– Fludorovics Zsigmond: Mátraverebélyi-Szentkút. Mezőkövesd, 1913.

– Gönczy Ferenc: Göcseji népszokások in.: Etnographia 1895. 329. o.

– Horváth Zsolt: A magyarországi nagyobb egyházak ünnepei. História, 1992. 10.

– Ijjas Antal: A reneszánsz és a hitszakadás kora in.: Bangha Béla-Ijjas Antal (szerk.): A keresztény egyház története VII./1. Budapest, 1939.

– Jankovics Marcell: Jelkép-kalendárium. Medicina Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1988.

– Jordánszky Elek: Magyar Országban 's az ahoz tartozó Részekben levő bóldogságos Szűz Mária kegyelem Képeinek rövid leírása

– Katolikus Magyar Lexikon II., Szent István Társulat, Budapest, 1993.

– Magyar Néprajz VII. Népszokás, néphit, népi vallásosság. Főszerk.: Dömötör Tekla. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.

– Magyar Néprajz VIII. Társadalom. Főszerk.: Paládi-Kovács Attila. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000.

– Magyar Néprajzi Lexikon I-V. Főszerk.: Ortutay Gy. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977.

– A magyar nyelv történeti etimológiai szótára I. Budapest, 1967.

– Mihályfi Ákos: Az emberek megszentelése. Budapest, 1926.– Mihályi Cézár: Szentkúti emlékek. Budapest, 1889.

– Nagy József: Adatok Jászladány népi szokásaihoz és hagyományaihoz. Gyűjtés ideje: Jászladány, 1948. Jász Múzeum Adattára, 195-79.

– Ortutay Gyula: Fedics Mihály mesél, Budapest, 1940.

– Palkó Julián - Orbán Márk: Mátraverebély-Szentkút kegyhely és a Nagyboldogasszony Bazilika. Mátraverebély, 1999.

– Robinson, Francis: Az iszlám világ atlasza. Helikon-Magyar Könyvklub. Budapest, 1996.

– Rosdy Pál: Katolikus ünnepek, ünnepkörök, egyházi év. História, 1992. 10.

– P. Roznik Rajnér: Mátraverebély-Szentkút múltban és jelenben imákkal és énekekkel. A Szentkúti Ferences Rendház kiadása, 1939.

– Salgó János: Szent-kúti emlékek. Léva, 1889.

– Supka Géza: Kalandozás a kalendáriumban és más érdekességek. Helikon Kiadó, Budapest, 1989

– Szabó László: Jászság. Gondolat, Budapest, 1982

– dr. Szántó Konrád: A katolikus egyház története III. Ecclesia, Budapest, 1987.

– Szentek élete. Szerk.: dr. Diós István. Szent István Társulat, Budapest, 1984.

– Szentemberek – a vallásos élet szervező egyéniségei. Szerk.: Barna Gábor, Néprajzi Tanszék, Szeged; Magyar Néprajzi Társaság, Budapest, 1998.

– Szentmihályi Mihály: Folyó vízzé nevelkedett kiskút az az mátraverebélyi, vagyis.... Pesten, 1797.

– Szolnok megye Néprajzi Atlasza (kézirat) 129. kérdés. Mely távoli zarándokhelyeket látogatták? Készítette: Csalog Zsolt é.n.

– dr. Szenthelyi-molnár István: A Boldogságos Szűz Mária kegyhelyei Magyarországon. Szent István Társulat, Budapest, 1971.

– Tüskés Gábor: Búcsújárás a barokk kori Magyarországon a mirákulumirodalom tükrében Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993.

– Ujváry Zoltán: Népszokás és népköltészet. Debrecen, 1980.

– P. Uzdóczy Zadravecz István: Mátraverebély-Szentkút. A Kegyhely Története. Ájtatosságai és Énekei. Vác, 1934.

– Dr. Versényi György: Felvidéki népmondák in.: Etnographia 1895. 128. o.

– Dr. Vosnik Imre: Mátraverebély-Szentkút kegyhely története. Mátraverebély, 1991.

---

[1] Szolnok megye Néprajzi Atlasza, é.n.

[2] Pataky Vidor a.k.

[3] Szabó Sándorné a.k.

[4] Tóth Lajosné a.k.

[5] Polgár Gellértné a.k.

[6] Sebők Viktória a.k.

[7] Sebők Viktória a.k.